

Riktlinjer för arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Verksamhet utbildning

Typ av styrdokument: Riktlinje
Beslutande instans: Kultur- och utbildningsnämnden
Datum för beslut: 2024-03-13, § xx
Diarienummer: 2024.047 KUN

Gäller för: Gymnasieskolan, anpassade
gymnasieskolan, vuxenutbildningen
Giltighetstid: tills vidare
Revideras senast: vid behov
Dokumentansvarig: Skolchef

Inledning

Alla skolor i Sverige är enligt 6 kap 6 § skollagen (2010:800) skyldiga att bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare ska huvudmannen enligt 6 kap 8 § skollagen se till att det årligen upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Enligt 3 kap 16 § diskrimineringslagen (2008:567) är alla utbildningsanordnare skyldiga att dokumentera arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga och främja arbetet att motverka diskriminering. Kultur- och utbildningsförvaltningens utbildningsverksamhet har valt att sammanföra dokumentation av detta arbete i en och samma plan för varje skolenhet.

När en elev anser sig utsatt för trakasserier eller kränkande behandling ska huvudmannen enligt 6 kap 10 § skollagen och 3 kap 18 diskrimineringslagen se till att skyndsamt utreda händelsen och vidta de åtgärder som skäligen kan krävas. För detta krävs att huvudmannen har rutiner som klargör hur verksamheten ska agera när en elev anser sig har blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling.

Denna riktlinje syftar till att systematiskt och målinriktat främja allas lika rättigheter och möjligheter, samt förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Varje **skolenhet** ska ta fram en plan där det systematiska arbetet med att främja allas lika rättigheter och möjligheter, samt förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling dokumenteras, följs upp och utvärderas. Planen ska anpassas till läget som råder vid aktuell skolenhet. Ansvarig för planen är rektor. Sist i dokumentet **beskrivs ansvarsfördelning** från information om att en elev känt sig utsatt, hur rapporteringsskyldigheten utförs, rutin för utredning, hantering av elev som anser sig utsatt och den elev eller personal som påstås ha utsatt eleven för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, dokumentation under ärendets gång samt uppföljning i ärendet.

Reglerna om kränkande behandling och diskriminering gäller inte i de fall elev utsätter medarbetare för kränkningar eller när en medarbetare utsätter en annan medarbetare för kränkning. Vid sådana incidenter tillämpas Rutin förebyggande av kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier (2023-05-23).

Värdegrund

Enligt 1 kap 5 § skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna om människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. I läroplanerna för gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola och

vuxenutbildningen förtydligas skolans värdegrund, se SKOLFS 2011:144, SKOLFS 2013:148 och SKOLFS 2012:101.

Centrala begrepp

Diskriminering, trakasserier, kränkande behandling och repressalier är centrala begrepp i diskrimineringslagen och i skollagen.

Förbud mot diskriminering tillhör de grundläggande mänskliga rättigheterna. Alla elever ska ha samma rättigheter att vistas i skolan utan att utsättas för diskriminering eller kränkande behandling.

Enligt diskrimineringslagen och skollagen ska varje skolenhet arbeta aktivt för att förebygga och förhindra att elever utsätts för diskriminering och kränkande behandling. Skolan får inte heller utsätta elever för repressalier i samband med anmälan eller utredning av trakasserier eller kränkingsärenden. Detta finns angivet i 2 kap. 18 § diskrimineringslagen samt i 6 kap. 11 § skollagen.

Diskriminering

Diskriminering är ett övergripande begrepp för när en individ eller grupp av individer missgynnas och missgynnandet har koppling till någon av de i diskrimineringslagen angivna diskrimineringsgrunderna:

- Kön
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionshinder
- Sexuell läggning
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Ålder

Utbildningsanordnare och dess anställda och uppdragstagare får inte diskriminera någon elev eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Om en elev utsätter annan elev för en kränkning och som har samband med diskrimineringsgrunderna ska detta ses som kränkande behandling enligt skollagen, och inte diskriminering. Utredning och hantering sker därför enligt skollagens regler.

Skolor är skyldiga att bedriva ett förebyggande och främjande arbete för att inom verksamheten motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Enligt diskrimineringslagen finns sex typer av diskriminering.

Direkt diskriminering

Någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Indirekt diskriminering

Någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet.

Bristande tillgänglighet

En person med funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäliga. **Begreppet tillgänglighet omfattar inte bara fysisk tillgänglighet, utan även stödinsatser som elever med psykiska/neuropsykiska och intellektuella funktionsnedsättningar. Skäliga tillgänglighetsåtgärder inom skolan kan vara:**

- tekniska hjälpmedel för lärverktyg,
- hörslingor i möteslokaler,
- god ventilation (för allergiker)
- stöd i undervisningen
- ljuddämpning i klassrum
- anpassad schemaläggning,
- resurs eller elevassistent,
- extra undervisning,
- inlästa läromedel.

Trakasserier

Ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier

Ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

Instruktioner att diskriminera

Order eller instruktioner att diskriminera någon och som lämnas åt någon som står i lydnds- eller beroendeförhållande till den som lämnar ordern eller instruktionen.

Repressalier

Den som påstås ha utsatt någon för diskriminering eller inte bedrivit ett arbete med aktiva åtgärder mot diskriminering får inte utsätta en enskild person för repressalier på grund av att hen anmält eller påtalat handlandet, medverkat i en utredning enligt lagen eller avvisat eller fogat sig i trakasserier eller sexuella trakasserier från den som påstås ha diskriminerat.

Även i skollagen finns förbud mot att utsätta en elev för repressalier på grund av att eleven medverkat i en utredning om kränkande behandling eller påtalat att någon handlat i strid med reglerna i 6 kap skollagen.

Kränkande behandling

Skollagens definition av kränkande behandling är ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker en elevs värdighet. Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några bryter mot principen om alla människors lika värde. Kränkningar kan utföras av såväl elever som personal. Kränkningar kan utföras av, eller riktas mot, en eller flera personer. En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande. **En och samma incident mellan två elever kan innebära att eleverna har utsatt varandra för kränkande behandling.**

Kränkningar kan vara:

- Fysiska (t.ex. knuffar och slag)
- Verbala (t.ex. ovänligt bemötande, hånfulla skratt, gliringar, nedlåtande attityd, hot eller bli kallad för olika saker)
- Icke verbala (t.ex. suckar, blickar, miner)
- Psykosociala (t.ex. osynliggörande, utfrysning, sprida rykten)
- Text och bildburna (t.ex. klotter, brev, e-post, sms, mms, sociala medier)
- Skada eller förstöra personliga tillhörigheter

Ageranden som är trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling kan även vara brottsliga och polisanmäls då av skolan.

Riktlinjer för att förhindra trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier

Inom verksamhet Utbildning råder det nolltolerans för trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. Varken personal eller elever får utsätta andra för trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier. **Alla anmälningar utreds enligt Rutin vid diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.** Nedan följer förebyggande och aktiva åtgärder.

Aktiva åtgärder

Enligt skollagen och diskrimineringslagen ska huvudmannen se till att det bedrivs ett systematiskt arbete med aktiva åtgärder för att motverka, förebygga och förhindra diskriminering och kränkande behandling samt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Arbetet med aktiva åtgärder delas in i fyra huvudområden. Samverkan med de som deltar i utbildningen och anställda ska ske i alla delar av arbetet med aktiva åtgärder. Arbetet med aktiva åtgärder dokumenteras i Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling för respektive skolenhet. **Inför varje nytt läsår ska en plan vara upprättad och delgetts berörd personal samt till elever vid läsårsstart.**

Främja

Det främjande arbetet handlar om att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla elever och stärka förutsättningarna för likabehandling. Detta arbete utgår från skolans övergripande uppdrag att verka för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Främjande värdegrundsarbete tar sitt avstamp i friskfaktorer och syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde. I skolan och skolmiljön ska alla känna sig trygga och alla elever ska ha maximala möjligheter att lära och utvecklas. Det främjande arbetet sker på alla nivåer, individ-, grupp- och skolenhetsnivå. I planen ska de främjande åtgärder som elever och personal anser ska vara i fokus för året dokumenteras tillsammans med målet för det främjande arbetet.

Kartlägga och analysera

Kartläggande arbete handlar om att samla information om och identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De behov och riskområden som identifieras ska sedan analyseras för att ta fram konkreta mål att arbeta med under året.

Elevernas upplevelser av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling och risker för desamma behöver systematisk kartläggas. Den insamlade kunskapen ska dokumenteras, analyseras och kritiskt granskas. Med kunskapen om den egna verksamheten tillsammans med forskning inom området förs sedan samtal med elever och personal i syfte att ta fram insatser/åtgärder för att förebygga identifierade risker, vad de beror på samt hur de kan åtgärdas. Det kartläggande arbetet kan bland annat ske genom enkäter och diskussionsgrupper. En viktig del i det förebyggande arbetet är att ha god kännedom om elevernas kamratrelationer.

I planen ska dokumenteras vilka kartläggande insatser som genomförts och en beskrivning av identifierade risk- och problemområden. Kartläggningen ska också omfatta upplevelser och förekomster av trakasserier och kränkande behandling. Rutiner och regler på skolenheten/programmet kan behöva ses över, för att minimera risken att strukturer bidrar till diskriminering. Även den fysiska miljön och på vilket sätt den är en riskfaktor ska beaktas. Kartläggningen ska omfatta diskrimineringsgrunderna och risker för kränkande behandling. Eleverna ska ges möjlighet att vara delaktiga i kartläggningen. Kartläggningen ska analyseras, för att sedan leda fram till förebyggande insatser.

Förebygga

Förebyggande arbete handlar om att, utifrån resultatet i kartläggningen och analysen, formulera mål och konkreta åtgärder för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det förebyggande arbetet syftar alltså till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som identifierats i kartläggnings- och analysarbetet. Det förebyggande arbetet måste bygga på kunskaper om elevernas relationsarbete och hur trakasserier och kränkningar uppstår. Eleverna ska ges möjlighet att vara delaktiga i planeringen av detta arbete.

Utvärdera

Utvärderande arbete handlar om att belysa alla delar i arbetet utifrån planen för att se om de beslutade åtgärderna har utförts och målen uppnåtts. Utvärderingen ska visa om åtgärderna haft avsedd effekt för att uppnå de uppsatta målen, men också ge vägledning om vilka mål som behöver arbetas vidare med i framtiden. Eleverna ska ges möjlighet att delta vid utvärderingen av genomförda aktiviteter. Utvärderingen ska finnas med i nästa års plan.

Ansvarsfördelning

Enligt skollagen och diskrimineringslagen är det huvudmannen som har ansvar för att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Kultur- och utbildningsnämnden har delegerat ansvaret för upprättandet av plan för likabehandling och utredning av kränkande behandling till rektor för respektive skolenhet.

Rektor ska initiera, följa upp och utvärdera arbetet i enlighet med plan i samråd med programledare på respektive program, **mentorer och kurator**. Rektor ansvarar för att plan följs och att elever, vårdnadshavare och personal är informerade om planen. Rektor ansvarar för att alla delar i arbetet sker i samverkan med elever och personal.

All personal som arbetar vid Alströmergymnasiet och Campus Alingsås är skyldiga att anmäla till rektor alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som kommer till dess kännedom. **Anmälan sker enligt Rutiner vid diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Personal som bevittnar trakasserier eller kränkande behandling ska vidta de omedelbara åtgärder som situationen kräver.**

I varje skolenhets plan beskrivs aktiva åtgärder **samt främjande, förebyggande och åtgärdande aktiviteter som bedöms behövliga och planeras och genomförs av programarbetslagen med stöd av elevhälsoteam och rektor.**

Åtgärda – när en elev anser sig utsatt

Huvudmannens skyldigheter

I 6 kap 9 § skollagen och 2 kap 5 § diskrimineringslagen anges ett absolut förbud mot att huvudmannen och personal utsätter en elev för kränkande behandling och diskriminering. Enligt 6 kap 10 § skollagen och 2 kap 7 § diskrimineringslagen är huvudmannen skyldig att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling och trakasserier mot en elev.

Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt 6 kap skollagen kan huvudmannen åläggas att betala skadestånd till eleven för kränkningen och ersätta den skada som åsidosättandet har orsakat. Det är huvudmannen som har bevisbördan för att kränkande behandling inte förekommit. Om huvudmannen eller personalen bryter mot förbuden mot diskriminering och repressalier eller inte uppfyller skyldigheten att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och sexuella trakasserier kan huvudmannen åläggas att betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär.

Rapporteringskyldighet

All personal som får information om att en elev anser sig utsatt för trakasserier eller kränkande behandling är skyldiga att skriftligt rapportera till närmaste chef. Den skriftliga rapporteringen görs **enligt Rutiner vid diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Personal ska anmäla både när hen får kännedom om att en elev anser sig utsatt och när personalen själv uppmärksammar en händelse som kan utgöra kränkande behandling. Personalen ska inte värdera allvaret i en händelse innan anmälan görs. Det är**

en del i utredningsarbetet. Vid rapporteringen anges bland annat de åtgärder som medarbetaren vidtagit om medarbetaren själv bevittnat incidenten.

Rektor ska omedelbart anmäla till huvudmannen när rektor inleder utredning om trakasserier och/eller kränkande behandling. **Anmälan sker till skolchef.** Skolchef lämnar information om anmälning och ärendets status vid nästkommande nämndsammanträde. En sammanställning över läsårets samtliga ärenden lämnas i skolenhetens Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Rutiner

Huvudmannen är den som enligt skollagen och diskrimineringslagen har ansvaret för att utreda misstänkt diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Kultur- och utbildningsnämnden har delegerat utredningsansvaret till rektor. **För att skapa en likvärdig och rättssäker process finns gemensamma rutiner som gäller för samtliga skolenheter vid utredning, dokumentation och åtgärder vid diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.**

Personalen är enligt 6 kap 10 § skollagen skyldig att anmäla till rektor om den får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för att kränkande behandling i samband med verksamheten. Rektor ska i sin tur anmäla till huvudmannen som enligt skollagen är skyldig att se till att ärendet utreds skyndsamt. Detta gäller även om en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen. Huvudmannen har också ansvar för att hålla sig underrättad om anmälningarna om kränkande behandling och diskriminering och se till att de åtgärder som skäligen kan krävas vidtas.

Personal som får kännedom om misstänkt kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska anmäla detta till rektor. Rektor ansvarar för att informera huvudmannen om inkommen anmälan samt ansvarar för att händelsen utreds.

Rutiner för utredning, dokumentation och åtgärder beslutas av skolchef.